

WYMAGANIA EDUKACYJNE – HISTORIA KLASA III

Wymagania podstawowe(1) na ocenę dostateczną oraz ponadpodstawowe (2) na wyższą ocenę.

ROZDZIAŁ 1: EUROPA I POLSKA W CZASACH OŚWIECENIA

Uczeń potrafi:

- omówić przyczyny agresji niemieckiej na Polskę
- ukazać bohaterstwo Polaków
- opowiedzieć o tragizmie wojny
- wyjaśnia daty: 1939, 1941. 1944. 1945

1

- poprawnie posługuje się terminami: oświecenie, empiryzm, racjonalizm, deizm, ateizm, klasycyzm, encyklopedyści, wolnomularstwo, masoneria
- przedstawia dokonania postaci: Izaaka Newtona, Karola Monteskiusza, Woltera, Jamesa Watta
- właściwie określa ramy czasowe epoki oświecenia
- wyjaśnia zastosowanie maszyny parowej
- wymienia idee oświecenia i rozpoznaje ich wpływ na naukę, literaturę, filozofię, architekturę sztukę
- charakteryzuje zasadę trójpodziału władzy sformułowaną przez Monteskiusza
- omawia hasła równości społecznej głoszone przez Jeana–Jacques’a Rousseau

2

- przedstawia dokonania postaci: Karola Linneusza, Benjamina Franklina, Edmunda Cartwrighta, Johna Kaya, Johna Locke’a, Andersa Celsjusza, Denisa Diderota
- wymienia najważniejsze wynalazki XVIII w.
- omawia znaczenie odkryć epoki oświecenia
- charakteryzuje styl rokoko
- porównuje klasycyzm z innymi kierunkami artystycznymi

1

- podaje rok ogłoszenia Prus królestwem –1701 r.
- poprawnie posługuje się terminami: junkrzy, absolutyzm oświecony
- wymienia najważniejsze reformy przeprowadzone w Rosji, Prusach i Austrii
- wskazuje na mapie Rosję, Prusy i monarchię austriacką
- ocenia znaczenie przeprowadzonych reform dla układu sił w Europie XVIII w.

2

- podaje lata wydarzeń: 1689 r. – początek samodzielnych rządów Piotra I, 1756–1763 – wojna siedmioletnia
- omawia przyczyny i skutki reform przeprowadzonych w Rosji, Prusach i Austrii
- charakteryzuje rozwój terytorialny Rosji, Prus i monarchii austriackiej
- porównuje reformy oświeceniowe wprowadzone w Prusach, Rosji i Austrii

1

- podaje lata wydarzeń: 1697 r. – koronacja Augusta II Mocnego, 1699 r. – pokój w Karłowicach, 1717 r. – Sejm Niemy, 1763 r. – śmierć Augusta III Sasa
- poprawnie posługuje się terminami: wojna północna, Sejm Niemy
- przedstawia dokonania postaci: Augusta II Mocnego, Augusta III Sasa, Stanisława Leszczyńskiego
- wskazuje na mapie zasięg terytorialny Rzeczypospolitej za panowania Sasów
- charakteryzuje skutki wojny północnej dla Polski
- wymienia przyczyny i przejawy kryzysu państwa polskiego w czasach saskich
- wyjaśnia zmiany położenia międzynarodowego Rzeczypospolitej w XVIII w.

2

- podaje lata wydarzeń: 1704–1709 i 1733–1736 – panowanie Stanisława Leszczyńskiego, 1709 r. – bitwa pod Połtawą, 1721 r. – pokój w Nystad,

1736 r. – sejm pacyfikacyjny

- poprawnie posługuje się terminami: konfederacja warszawska, konfederacja sandomierska, Order Orła Białego
- wyjaśnia okoliczności elekcji Augusta II Mocnego
- analizuje politykę wewnętrzną i zewnętrzną Wettinów
- szczegółowo omawia znaczenie oraz skutki wojny północnej
- opisuje przebieg wojny północnej
- ocenia rządy Wettinów w Rzeczypospolitej
- charakteryzuje przyczyny wzrostu nietolerancji religijnej w Polsce
- wymienia pozytywne i negatywne następstwa unii polsko-saskiej

1

- podaje lata wydarzeń: 1764 r. – koronacja Stanisława Augusta Poniatowskiego, 1772 r. – pierwszy rozbiór Polski
- poprawnie posługuje się terminami: Familia, konfederacja barska, sejm rozbiorowy, Rada Nieustająca
- przedstawia rolę postaci: Tadeusza Rejtana, Mikołaja Repnina
- omawia okoliczności elekcji Stanisława Augusta Poniatowskiego
- wskazuje na mapie zmiany terytorialne po pierwszym rozbiórze Polski
- wymienia przyczyny i skutki pierwszego rozbioru

2

- podaje rok zawiązania konfederacji barskiej –1768 r.
- poprawnie posługuje się terminami: konfederacja słucka, konfederacja toruńska, konfederacja radomska, prawa kardynałne, ryngraf, innowierca
- przedstawia rolę postaci: Maurycego Beniowskiego, Kajetana Sołtyka, Józefa Andrzeja Załuskiego, Wacława Rzewuskiego, Józefa Pułaskiego, Michała Krasińskiego
- omawia reformy sejmu konwokacyjnego

1

- podaje lata wydarzeń: 1765 r. – utworzenie Szkoły Rycerskiej, 1773 r. – powołanie Komisji Edukacji Narodowej
- poprawnie posługuje się terminami: Collegium Nobilium, Szkoła Rycerska, Komisja Edukacji Narodowej, Towarzystwo do Ksiąg Elementarnych, oświecenie stanisławowskie
- przedstawia dokonania postaci: Stanisława Konarskiego, Stanisława Leszczyńskiego, Ignacego Krasickiego, Stanisława Staszica, Hugona Kołłątaja, Bernarda Bellotta zwanego Canalettem, Dominika Merliniego
- rozpoznaje charakterystyczne cechy polskiego oświecenia
- ocenia wkład Stanisława Augusta Poniatowskiego w rozwój polskiego oświecenia
- omawia reformy w szkolnictwie w Rzeczypospolitej w XVIII w.

2

- podaje lata wydarzeń:
1740 r. – utworzenie Collegium Nobilium,
1747 r. – otwarcie Biblioteki Załuskich
- poprawnie posługuje się terminami: Biblioteka Załuskich, Operalnia
- przedstawia dokonania postaci: Antoniego Tyzenhausa, Andrzeja Zamoyskiego, Adama Naruszewicza, Wojciecha Bogusławskiego, Franciszka Zabłockiego, Juliana Ursyna Niemcewicza, Marcella Bacciarellego
- na podstawie mapy charakteryzuje rozwój oświaty i gospodarki na ziemiach polskich
- wymienia przykłady sztuki okresu klasycyzmu z uwzględnieniem własnego regionu

Rozdział II – CZAS WIELKICH ZMIAN

1

- podaje daty wydarzeń:
4 lipca 1776 r. – ogłoszenie niepodległości Stanów Zjednoczonych Ameryki,
17 września 1787 r. – uchwalenie konstytucji Stanów Zjednoczonych
- poprawnie posługuje się terminami: ustawa stemplowa, “bostońskie picie herbaty”, Kongres Kontynentalny, stany

- przedstawia dokonania postaci: Jerzego Waszyngtona, Tadeusza Kościuszki, Kazimierza Pułaskiego
- uzasadnia oświeceniowy charakter Deklaracji niepodległości Stanów Zjednoczonych
- wymienia przytoczone w Deklaracji niezbywalne prawa przysługujące wszystkim obywatelom
- wyjaśnia zasady funkcjonowania federacji
- omawia przyczyny i skutki wojny o niepodległość USA
- ocenia wkład Polaków w walkę o niepodległość Stanów Zjednoczonych

2

- podaje lata wydarzeń: 1777 r. – bitwa pod Saratogą, 1781 r. – bitwa pod Yorktown, 1783 r. – zawarcie pokoju w Paryżu
- przedstawia dokonania postaci: Thomasa Jeffersona, Benjamina Franklina i Johna Adamsa
- analizuje sytuację kolonii angielskich w Ameryce Północnej w XVIII w.
- charakteryzuje przebieg wojny o niepodległość USA
- ocenia zasługi Jerzego Waszyngtona dla uzyskania niepodległości Stanów Zjednoczonych
- wskazuje na mapie miejsca najważniejszych bitew wojny o niepodległość USA

1

- charakteryzuje problemy społeczne Francji przed wybuchem rewolucji francuskiej
- wymienia główne przyczyny rewolucji
- opisuje najważniejsze zasady ideowe rewolucji francuskiej zawarte w Deklaracji praw człowieka i obywatela

2

- poprawnie posługuje się terminami: Konwent Narodowy, żyrondyści, jakobini, gilotyna, Trybunał Rewolucyjny, dyktatoriat
- omawia rolę Maksymiliana Robespierre'a
- wymienia i ocenia skutki Wielkiej Rewolucji Francuskiej
- wskazuje charakterystyczne cechy dyktatury jakobińskiej

1

- poprawnie posługuje się terminami: Konwent Narodowy, żyrondyści, jakobini, gilotyna, Trybunał Rewolucyjny, dyktatoriat
- omawia rolę Maksymiliana Robespierre'a
- wymienia i ocenia skutki Wielkiej Rewolucji Francuskiej
- wskazuje charakterystyczne cechy dyktatury jakobińskiej

2

- podaje daty wydarzeń: 20 września 1792 r. – bitwa pod Valmy, 27 lipca 1794 r. (9 thermidora roku II) – przewrót thermidoriański
- poprawnie posługuje się terminami: rojaliści, przewrót thermidoriański
- przedstawia dokonania postaci: Jeana-Paula Marata, Georges'a Dantona, Jacques'a Pierre'a Brissota
- charakteryzuje ugrupowania polityczne Konwentu Narodowego
- omawia etapy rewolucji francuskiej
- wskazuje na mapie tereny przyłączone do Francji w okresie republiki oraz obszary objęte działaniami kontrrewolucyjnymi

1

- podaje lata wydarzeń: 1788–1792 – obrady Sejmu Wielkiego, 1791 r. – uchwalenie Konstytucji 3 maja, 1793 r. – drugi rozbiór Polski
- poprawnie posługuje się terminami: Sejm Wielki, ustawa o sejmikach, ustawa o miastach królewskich, konfederacja targowicka, drugi rozbiór Polski
- przedstawia dokonania postaci: Stanisława Małachowskiego, Stanisława Augusta Poniatowskiego, Hugona Kołłątaja
- wymienia reformy Sejmu Wielkiego
- omawia postanowienia Konstytucji 3 maja
- wyjaśnia okoliczności zawiązania konfederacji targowickiej i ocenia jej następstwa
- wskazuje na mapie zmiany terytorialne po drugim rozbiórze Rzeczypospolitej

2

- przedstawia dokonania postaci: Jana Dekerta, księcia Józefa Poniatowskiego, Tadeusza Kościuszki
- charakteryzuje stronnictwa Sejmu Wielkiego
- ocenia znaczenie reform Sejmu Czteroletniego
- określa przyczyny i skutki wojny z Rosją z 1792 r.

- omawia rolę tradycji związanej z Orderem Virtuti Militari
- wymienia najważniejsze bitwy wojny w obronie Konstytucji 3 maja: pod Dubienką i Zieleńcami
- wskazuje na mapie Targowicę, Zieleńce i Dubienkę

1

- podaje daty wydarzeń:
24 marca 1794 r. – wybuch powstania kościuszkowskiego,
1795 r. – trzeci rozbiór Rzeczypospolitej
- poprawnie posługuje się terminami: naczelnik, insurekcja, Uniwersał połaniecki
- przedstawia dokonania postaci: Tadeusza Kościuszki, Jana Kilińskiego i Jakuba Jasińskiego
- wymienia cele i następstwa powstania kościuszkowskiego
- wskazuje na mapie zmiany terytorialne po trzecim rozbiórce
- rozróżnia wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny upadku Rzeczypospolitej

2

- przedstawia przebieg powstania kościuszkowskiego
- wymienia przyczyny klęski insurekcji kościuszkowskiej
- wyjaśnia rolę wydania przez Tadeusza Kościuszkę Uniwersału połanieckiego
- omawia wpływ bitew pod Raclawicami, Szczekocinami i Maciejowicami dla przebiegu powstania kościuszkowskiego
- ocenia znaczenie wewnętrznych i zewnętrznych przyczyn upadku Rzeczypospolitej

1

- podaje daty wydarzeń:
1787 r. – uchwalenie konstytucji USA, 1791 r. – Konstytucja 3 maja, 3 września 1791 r. – konstytucja francuska
- poprawnie posługuje się terminami: konstytucja, ustawa zasadnicza, monarchia konstytucyjna
- przedstawia dokonania postaci: Karola Ludwika Monteskiusza i Benjamina Franklina
- wymienia główne instytucje ustrojowe Stanów Zjednoczonych
- wyjaśnia, w jaki sposób konstytucja amerykańska realizowała w praktyce zasadę trójpodziału władzy
- omawia postanowienia Konstytucji 3 maja
- określa prawa, które gwarantowała obywatelom konstytucja francuska
- analizuje podobieństwa i różnice między konstytucją amerykańską, francuską i Konstytucją 3 maja

2

- wymienia Hugona Kołłątaja i Scypiona Piatollego jako głównych autorów tekstu Konstytucji 3 maja
- uzasadnia oświeceniowy charakter konstytucji amerykańskiej, francuskiej i Konstytucji 3 maja
- ocenia znaczenie Konstytucji 3 maja dla dziejów Polski

Rozdział III – EUROPA OD NAPOLEONA DO WIOSNY LUDÓW

1

- podaje lata wydarzeń:
1799 r. – zamach 18 brumaire’a,
1804 r. – koronacja cesarska Napoleona Bonapartego,
1805 r. – bitwa pod Austerlitz,
1812 r. – wyprawa na Moskwę,
1813 r. – bitwa pod Lipskiem
- poprawnie posługuje się terminami: zamach stanu, konsulat, pierwszy konsul, Kodeks Napoleona departament, konkordat, blokada kontynentalna, hegemonia, Związek Reński
- przedstawia dokonania Napoleona Bonapartego
- opisuje zmiany w Europie w okresie napoleońskim w zakresie stosunków społeczno-gospodarczych i politycznych

2

- podaje lata wydarzeń:
1806 r. – bitwy pod Jeną i Auerstedt,
1807 r. – bitwy pod Iławą Pruską i Frydlandem
- charakteryzuje sytuację międzynarodową Francji w epoce napoleońskiej
- omawia zmiany, jakie zostały wprowadzone na mocy Kodeksu Napoleona
- opisuje przebieg wojen napoleońskich do 1813 r.

- wymienia skutki wyprawy Wielkiej Armii na Rosję
- lokalizuje na mapie terytoria przyłączone do Francji przed 1812
- wskazuje na mapie trasę wyprawy Napoleona na Moskwę

1

podaje lata wydarzeń:

1797 r. – powstanie Legionów Polskich we Włoszech,
1807 r. – utworzenie Księstwa Warszawskiego,
1815 r. – likwidacja Księstwa Warszawskiego

- przedstawia dokonania postaci: Jana Henryka Dąbrowskiego, Józefa Wybickiego, księcia Józefa Poniatowskiego
- wyjaśnia okoliczności utworzenia Legionów Polskich i Księstwa Warszawskiego
- opisuje ustrój i terytorium Księstwa Warszawskiego
- ocenia politykę Napoleona wobec sprawy polskiej oraz postawę Polaków wobec Napoleona
- wskazuje na mapie Księstwo Warszawskie, Raszyn

2

- poprawnie posługuje się terminami: Legia Naddunajska, dekret grudniowy
- przedstawia dokonania postaci: Fryderyka Augusta I, Karola Kniaziewicza
- omawia udział Polaków w bitwach na Półwyspie Iberyjskim
- opisuje uzbrojenie armii Księstwa Warszawskiego

1

- podaje lata wydarzeń: 1814 r. – zwołanie kongresu w Wiedniu, 1815 r. – bitwa pod Waterloo
- poprawnie posługuje się terminami: „tańczący kongres”, restauracja, równowaga europejska, legitymizm, Związek Niemiecki
- przedstawia zasady i postanowienia kongresu wiedeńskiego
- wymienia decyzje kongresu w sprawie polskiej
- wskazuje na mapie Królestwo Polskie, Wielkie Księstwo Poznańskie i Rzeczpospolitą Krakowską

2

- podaje rok śmierci Napoleona Bonapartego – 1821 r.
- poprawnie posługuje się terminami: 100 dni Napoleona, system Metternicha
- przedstawia dokonania postaci: Aleksandra I, Fryderyka Wilhelma III, Roberta Stewarta Castlereagha, Klemensa von Metternicha, Charlesa Talleyranda
- wskazuje na mapie Europy zmiany terytorialne wprowadzone w 1815 r.
- ocenia, jakie konsekwencje dla Europy przyniosły postanowienia

1

• podaje lata wydarzeń:

1769 r. – opatentowanie maszyny parowej, 1837 r. – opatentowanie silnika elektrycznego

- poprawnie posługuje się terminami: rewolucja agrarna, fabryka, rewolucja przemysłowa, industrializacja, urbanizacja, metropolia, kapitaliści, proletariatus
- przedstawia dokonania postaci:
Roberta Fultona, George’a Stephensona, Michaela Faradaya
- określa przyczyny i charakterystyczne cechy rewolucji przemysłowej
- prezentuje przykłady pozytywnych i negatywnych skutków procesu uprzemysłowienia, w tym dla środowiska naturalnego
- wymienia najważniejsze wynalazki i odkrycia XIX w. oraz wyjaśnia następstwa ekonomiczne i społeczne ich zastosowania

2

- ocenia znaczenie wynalazków rewolucji przemysłowej dla rozwoju cywilizacji
- porównuje stopień rozwoju przemysłowego poszczególnych państw
- wskazuje na mapie najbardziej uprzemysłowione regiony Europy
- opisuje zmiany w poziomie życia różnych grup społecznych w XIX w. na podstawie źródeł pisanych, ikonograficznych i statystycznych

1

- podaje rok wydania „Manifestu komunistycznego” – 1848 r.
- poprawnie posługuje się terminami: strajk, konserwatyzm, liberalizm, socjalizm utopijny, socjalizm naukowy, komunizm
- przedstawia okoliczności powstania ruchu robotniczego
- wyjaśnia główne założenia liberalizmu, socjalizmu oraz idei narodowych w Europie w pierwszej połowie XIX w.

2

- przedstawia dokonania postaci:
Alexisa de Tocqueville’a,
Adama Smitha,
Edmunda Burke’a,
Giuseppe Mazziniego,
Claude’a de Saint-Simona,
Charles’a Fouriera,
Roberta Owena,
Karola Marksa,
Fryderyka Engelsa
- wyjaśnia założenia czartyzmu
- wymienia skutki powstania nowych ideologii

Rozdział IV – ZIEMIE POLSKIE W 1 POŁ. XIX WIEKU

1

- podaje lata wydarzeń:
1815 r. – powstanie Królestwa Polskiego,
1816 r. – założenie Uniwersytetu Warszawskiego,
1828 r. – utworzenie Banku Polskiego
- poprawnie posługuje się terminami: ziemie zabrane, Królestwo Kongresowe, Wielkie Księstwo Poznańskie, Wolne Miasto Kraków, Rada Stanu, Zagłębie Dąbrowskie, Zagłębie Staropolskie, uwłaszczenie, romantyzm
- wskazuje na mapie nowy układ granic państw zaborczych na ziemiach polskich po kongresie wiedeńskim
- charakteryzuje ustrój Królestwa Polskiego
- ocenia osiągnięcia Królestwa Polskiego w gospodarce, kulturze i szkolnictwie

2

- przedstawia dokonania postaci: księcia Adama Jerzego Czartoryskiego, Józefa Zajączka, Franciszka K. Druckiego-Lubeckiego, Stanisława Kostki Potockiego, Stanisława Staszica, Tadeusza Czackiego
- charakteryzuje i ocenia politykę zaborców wobec Polaków w latach 1815–1830

1

- podaje daty wydarzeń: 29/30 listopada 1830 r. – noc listopadowa,
25 stycznia 1831 r. – detronizacja cara
- przedstawia dokonania postaci: Waleriana Łukasińskiego, Wincentego i Bonawentury Niemojowskich, Piotra Wysockiego, Józefa Chłopickiego, Adama Czartoryskiego, Mikołaja I, Emilii Plater
- wymienia przyczyny wybuchu powstania listopadowego
- wskazuje na mapie miejsca walk i zasięg powstania listopadowego

2

- podaje daty wydarzeń: 25 lutego 1831 r.
bitwa pod Grochowem, 26 maja 1831 r. bitwa pod Ostrołęką, 8 września 1831 r. – kapitulacja Warszawy
- przedstawia dokonania postaci: Iwana Dybicza, Iwana Paskiewicza, Ignacego Prądzyńskiego, Macieja Rybińskiego, Jana Skrzyneckiego, Jana Krukowieckiego
- przedstawia międzynarodowe tło wybuchu powstania listopadowego
- omawia przyczyny klęski powstania listopadowego i ocenia jego znaczenie dla Polaków
- charakteryzuje działalność Rządu Narodowego w okresie powstania listopadowego

1

- poprawnie posługuje się terminami: Statut organiczny, noc paskiewiczowska, rusyfikacja, Wielka Emigracja, Komitet Narodowy Polski, emisariusze
- przedstawia dokonania postaci: Joachima Lelewela, Adama Jerzego Czartoryskiego, Tadeusza Krępowieckiego, Juliusza Słowackiego, Adama Mickiewicza
- wymienia bezpośrednio i długofalowe skutki powstania listopadowego
- wskazuje na mapie państwa europejskie, do których udawali się Polacy po upadku powstania listopadowego
- przedstawia początki pracy organicznej na ziemiach polskich, wymienia główne założenia oraz najwybitniejszych przedstawicieli tego nurtu

2

- przedstawia dokonania postaci: Seweryna Goszczyńskiego, Szymona Konarskiego, Karola Libelta, Walentego Stefańskiego, Henryka Kamieńskiego, Edwarda Dembowski, Piotra Ściegiennego, Dezyderygo Chłapowskiego, Karola Marcinkowskiego, Hipolita Cegielskiego
- charakteryzuje cele i działalność -Hotelu Lambert, -Towarzystwa Demokratycznego Polskiego, Gromad Ludu Polskiego

1

- podaje lata wydarzeń:
1846 r. – powstanie krakowskie,
1848 r. – wybuch Wiosny Ludów
- poprawnie posługuje się terminami: serwituty, powstanie wielkopolskie, rabacja
- przedstawia dokonania postaci: Edwarda Dembowski, Jana Tysowski, Ludwika Mierosławskiego
- prezentuje przyczyny i skutki rabacji galicyjskiej
- omawia działania podejmowane podczas Wiosny Ludów na ziemiach polskich
- charakteryzuje poczynania zaborców wobec mieszkańców ziem dawnej Rzeczypospolitej w okresie Wiosny Ludów
- ocenia postawy Polaków w czasie Wiosny Ludów
- wskazuje na mapie tereny objęte rabacją galicyjską i powstaniem wielkopolskim

2

- przedstawia dokonania postaci:
Krzysztofa Mrongowiusza, Józefa Lompy, Franza von Stadiona
- omawia wydarzenia Wiosny Ludów na ziemiach polskich na tle wydarzeń europejskich
- wyjaśnia znaczenie rozwoju ukraińskiego ruchu narodowego w Galicji
- ocenia znaczenie działalności Polaków dla wydarzeń Wiosny Ludów w Europie
- wymienia przyczyny wybuchu oraz omawia przebieg powstań krakowskiego i wielkopolskiego
- porównuje cele i znaczenie powstania krakowskiego i powstania wielkopolskiego

Rozdział V – ŚWIAT W 2 POŁ. XIX WIEKU

1

- podaje lata wydarzeń:
1864 r. – wojna Austrii i Prus z Danią,
1867 r. – utworzenie Związku Północnoniemieckiego,
1871 r. – powstanie cesarstwa niemieckiego
(II Rzeszy Niemieckiej)

- przedstawia dokonania postaci: Ottona von Bismarcka, Wilhelma I Hohenzollerna
- omawia koncepcje zjednoczenia Niemiec
- charakteryzuje politykę Prus, zmierzającą do zjednoczenia
- dostrzega podobieństwa i różnice w procesie zjednoczenia Włoch i Niemiec

2

- wymienia przyczyny i skutki wojny prusko-francuskiej w latach 1870–1871
- omawia przebieg wydarzeń związanych z Komuną Paryską
- charakteryzuje rolę Jarosława Dąbrowskiego w wydarzeniach rewolucyjnych w Paryżu
- porównuje metody polityczne stosowane przez Bismarcka z postawą Cavoura i Garibaldi w okresie jednoczenia Włoch

- wskazuje na mapie obszar Związku Północnoniemieckiego oraz cesarstwa niemieckiego

1

- podaje lata wydarzeń:
1861–1865– wojna secesyjna w USA,
1863 r. – zniesienie niewolnictwa w Stanach Zjednoczonych
- poprawnie posługuje się terminami: Północ, Południe, secesja, demokraci, republikanie
- przedstawia dokonania postaci: Abrahama Lincolna, Jeffersona Daviesa, Roberta Lee
- opisuje przyczyny i skutki wojny secesyjnej w Stanach Zjednoczonych

2

- omawia rozwój terytorialny Stanów Zjednoczonych w XIX w.
- przedstawia przebieg wojny secesyjnej w USA
- ocenia znaczenie zniesienia niewolnictwa w Stanach Zjednoczonych • wskazuje na mapie miejsca przełomowych bitew wojny secesyjnej
- charakteryzuje zjawisko emigracji do USA

1

- poprawnie posługuje się terminami: kolonializm, protektorat, dominium
- wskazuje na mapie największe mocarstwa i ich kolonie
- wyjaśnia przyczyny ekspansji kolonialnej
- wymienia kierunki oraz określa zasięg ekspansji kolonialnej państw europejskich w XIX w.
- ocenia pozytywne i negatywne skutki polityki kolonialnej z perspektywy europejskiej oraz z punktu widzenia kolonizowanych społeczności

2

- omawia przyczyny, przebieg i skutki najważniejszych konfliktów kolonialnych w XIX w.
- ocenia politykę mocarstw kolonialnych wobec podbitych ludów i państw na przykładzie Wielkiej Brytanii
- wymienia postanowienia konferencji berlińskiej z 1885r

1

- podaje lata wydarzeń:
1859 r. – ogłoszenie teorii ewolucji Karola Darwina,
1886 r. – odkrycie fal radiowych,
1903 r. – pierwszy lot samolotem
- charakteryzuje dokonania postaci: Karola Darwina, Dmitrija Mendelejewa, Pierre’a Curie i Marii Skłodowskiej-Curie, Ludwika Pasteura, Wilhelma Roentgena, Grahama Bella, Thomasa Alvy Edisona
- wymienia najważniejsze odkrycia i wynalazki drugiej połowy XIX w. oraz początku XX w.
- omawia znaczenie rozpowszechnienia nowych środków transportu
- określa skutki przewrotu technicznego i postępu cywilizacyjnego, w tym dla środowiska naturalnego
- wskazuje na mapie Kanał Sueski i Kanał Panamski

2

- wyjaśnia, jakie czynniki miały wpływ na spadek liczby zachorowań i śmiertelności w XIX w.
- ocenia znaczenie budowy Kanału Sueskiego i Kanału Panamskiego dla rozwoju komunikacji
- wymienia możliwości wykorzystania wynalazków XIX w. w różnych dziedzinach życia oraz wskazuje pozytywne i negatywne zastosowania tych odkryć

1

- podaje lata wydarzeń: 1848 r. – wprowadzenie powszechnego prawa wyborczego we Francji, 1869 r. – nadanie po raz pierwszy prawa wyborczego kobietom, 1891 r. – ogłoszenie encykliki „Rerum novarum”
- poprawnie posługuje się terminami: społeczeństwo industrialne, I Międzynarodówka, II Międzynarodówka, anarchizm, socjaldemokracja, nacjonalizm, chadecja, solidaryzm społeczny, emancypacja, sufrażystki
- przedstawia dokonania postaci: Włodzimierza Lenina, Eduarda Bernsteina, Leona XIII
- charakteryzuje przyczyny i następstw

2

- ocenia znaczenie rozwoju ruchu robotniczego w XIX w.
- przedstawia koncepcje ideologów anarchizmu

- opisuje założenia syjonizmu
- omawia działalność ruchów emancypacyjnych
- charakteryzuje przebieg procesu demokratyzacji życia politycznego

1

- podaje lata wydarzeń: 1874 r. – pierwsza wystawa impresjonistów, 1896 r. – pierwsze nowożytny igrzyska olimpijskie
- poprawnie posługuje się terminami: realizm, naturalizm, impresjonizm, historyzm, secesja, kultura masowa
- przedstawia dokonania postaci: Claude’a Moneta, Pierre’a de Coubertina
- omawia nowe zjawiska kulturowe, w tym narodziny kultury masowej i przemiany obyczajowe

2

- wymienia twórców kultury przełomu XIX i XX w. i przedstawia ich najważniejsze dzieła
- ocenia znaczenie kina dla rozwoju kultury masowej
- omawia rolę organizacji nowożytnych igrzysk olimpijskich w rozwoju kultury masowej i przemian obyczajowych

1

- podaje daty wydarzeń: 22 stycznia 1863 r. – wybuch powstania styczniowego, 2 marca 1864 r. – dekret o uwłaszczeniu
- poprawnie posługuje się terminami: Czerwoni, Biali, branka, partie, uwłaszczenie
- przedstawia dokonania postaci: Jarosława Dąbrowskiego, Aleksandra Wielopolskiego, Romualda Traugutta
- omawia przyczyny oraz przebieg powstania styczniowego
- wskazuje na mapie zasięg powstania styczniowego

2

- charakteryzuje okres odwilży posewastopolskiej
- ocenia wpływ manifestacji patriotycznych z lat 1860–1861 na wybuch powstania styczniowego
- charakteryzuje działalność Tymczasowego Rządu Narodowego
- podaje datę ostatecznego upadku powstania styczniowego – grudzień 1864 r., klęska oddziału księdza Stanisława Brzóska
- określa znaczenie dekretu o uwłaszczeniu dla klęski powstania

1

- podaje lata wydarzeń: 1894 r. – utworzenie Hukaty, 1901 r. – strajk we Wrześni • poprawnie posługuje się terminami: rusyfikacja, Kraj Przywiślański, germanizacja, kulturkampf, rugi pruskie, stańczycy, trójlojalizm
- przedstawia dokonania postaci: Michała Drzymały, Hipolita Cegielskiego
- rozróżnia bezpośrednie i długofalowe następstwa powstania styczniowego
- opisuje metody rusyfikacji oraz germanizacji
- charakteryzuje i ocenia zróżnicowane postawy społeczeństwa wobec zaborców
- porównuje możliwości prowadzenia działalności społecznej i rozwoju narodowego w trzech zaborach w drugiej połowie XIX w.

2

- porównuje rozwój gospodarczy w trzech zaborach
- na przykładzie obrazu Jana Matejki „Stączyk” charakteryzuje idee konserwatystów krakowskich
- ocenia politykę zaborców w poszczególnych zaborach wobec rozwoju kultury polskiej
- wyjaśnia przyczyny zacofania gospodarczego w zaborze austriackim

1

- podaje lata wydarzeń: 1892r. – powstanie PPS, 1893 r. – powołanie Ligi Narodowej, 1895 r. – utworzenie Stronnictwa Ludowego, 1905 r. – rewolucja w Rosji i na ziemiach polskich
- przedstawia dokonania postaci: Ludwika Waryńskiego, Józefa Piłsudskiego, Ignacego Daszyńskiego, Romana Dmowskiego, Wincentego Witosa
- wymienia partie ruchu socjalistycznego, narodowej demokracji, ruchu ludowego

2

- opisuje rozwój ruchu spółdzielczego na ziemiach polskich

- przedstawia dokonania postaci: Stanisława Wojciechowskiego, Bolesława Limanowskiego, Róży Luksemburg, Juliana Marchlewskiego
- omawia przyczyny oraz przebieg rewolucji 1905–1907 w Królestwie Polskim
- wskazuje na mapie ośrodki wystąpień robotniczych w okresie rewolucji 1905–1907
- przedstawia skutki rewolucji z lat 1905–1907 na ziemiach polskich

1

- podaje datę przyznania literackiej Nagrody Nobla dla Henryka Sienkiewicza – 1905 r.
- poprawnie posługuje się terminami: pozytywizm, szkoła krakowska i warszawska, modernizm, Młoda Polska
- porównuje warunki rozwoju kultury narodowej Polaków w trzech zaborach

2

- charakteryzuje rozwój pozytywizmu na ziemiach polskich
- wymienia polskich przedstawicieli pozytywizmu i podaje przykłady ich twórczości
- charakteryzuje sztukę Młodej Polski – jej reprezentantów i główne dzieła
- wyjaśnia rolę historii w kształtowaniu polskiej kultury narodowej

1

- podaje lata wydarzeń:
1882 r. – powstanie trójprzymierza, 1904 r. – wybuch wojny japońsko-rosyjskiej,
1907 r. – powstanie trójporozumienia
- poprawnie posługuje się terminami: panslawizm, trójprzymierze, państwa centralne, *entente cordiale*, ententa, trójporozumienie, kocioł bałkański
- wymienia główne przyczyny narastania konfliktów pomiędzy mocarstwami europejskimi na przełomie XIX i XX w. oraz lokalizuje je na mapie

2

- charakteryzuje politykę głównych mocarstw światowych przed wybuchem I wojny światowej
- ocenia znaczenie wyścigu zbrojeń dla wybuchu konfliktu światowego
- opisuje przyczyny, przebieg i skutki wojny japońsko-rosyjskiej i wojen bałkańskich

1

- podaje daty wydarzeń: 28 czerwca 1914 r. — zamach w Sarajewie,
1916 r. – bitwa pod Verdun,
11 listopada 1918 r. – kapitulacja Niemiec
- poprawnie posługuje się terminami: wojna pozycyjna, gazy bojowe
- charakteryzuje specyfikę działań wojennych ze szczególnym uwzględnieniem nowych środków technicznych
- omawia najważniejsze bitwy lądowe stoczone podczas I wojny światowej
- wymienia państwa walczące w wielkiej wojnie po stronie państw centralnych i po stronie Ententy

2

- charakteryzuje zmiany w umundurowaniu wojska w I wojnie światowej
- porównuje działania na froncie zachodnim z walkami na froncie wschodnim
- wymienia znaczenie użycia nowych środków technicznych w walkach w czasie I wojny światowej
- wskazuje na mapie linię frontu na wschodzie i zachodzie pod koniec 1914 r. oraz w momencie zawieszenia broni

1

- podaje daty wydarzeń:
11 listopada 1918 r. – zakończenie I wojny światowej,
28 czerwca 1919 r. – podpisanie traktatu wersalskiego
- omawia znaczenie zawieszenia broni na froncie wschodnim, spowodowanego rewolucją w Rosji
- przedstawia rolę tzw. traktatu brzeskiego dla przebiegu I wojny światowej
- wymienia skutki I wojny światowej

2

- charakteryzuje walki na Bałkanach w I wojnie światowej
- wskazuje na mapie kolonie niemieckie opanowane przez wojska ententy w 1914 r.
- wymienia najważniejsze bitwy morskie stoczone podczas I wojny światowej

- przedstawia postanowienia traktatu wersalskiego w sprawie Niemiec

1

- podaje daty wydarzeń:
15 marca 1917 r. – abdykacja cara Mikołaja II,
listopad 1917 r. – przewrót bolszewicki,
1922 r. – utworzenie ZSRR
- poprawnie posługuje się terminami: dwuwładza, bolszewicy, tezy kwietniowe
- przedstawia rolę postaci:
Mikołaja II, Włodzimierza Lenina
- wyjaśnia polityczne i społeczno-gospodarcze przyczyny wybuchu rewolucji w Rosji w 1917 r.
- omawia okoliczności przejęcia przez bolszewików władzy w Rosji
- opisuje bezpośrednie następstwa rewolucji lutowej i październikowej dla Rosji oraz Europy
- charakteryzuje reakcję Europy na wydarzenia w Rosji

2

- podaje daty wydarzeń:
styczeń 1918 – rozwiązanie Zgromadzenia Konstytucyjnego w Rosji,
lipiec 1918 – utworzenie RFSRR
- poprawnie posługuje się terminami: eserowcy, mienszewicy kadeci, Armia Czerwona
- przedstawia rolę postaci:
Aleksandra Kiereńskiego, Iwa Trockiego, Feliksa Dzierżyńskiego
- charakteryzuje działalność Rządu Tymczasowego, kierowanego przez Aleksandra Kiereńskiego
- wyjaśnia rolę Niemiec we wzmocnieniu ugrupowania bolszewików w Rosji
- omawia losy rodziny carskiej po przewrocie bolszewickim

1

- podaje lata wydarzeń:
1908 r. – powołanie Związku Walki Czynnej,
1914 r. – utworzenie Legionów Polskich,
1917 r. – powstanie Błękitnej Armii we Francji
- przedstawia dokonania postaci: Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego
- poprawnie posługuje się terminami: orientacja prorosyjska, orientacja proaustriacka, Kompania Kadrowa, kryzys przysięgowy
- charakteryzuje stosunek państw zaborczych do sprawy utworzenia armii polskiej
- opisuje poglądy zwolenników różnych polskich orientacji politycznych
- ocenia wysiłek zbrojny Polaków

2

- wskazuje na mapie rejon walk Legionów Polskich
- przedstawia dokonania postaci:
Józefa Hallera, Józefa Dowbora-Muśnickiego
- wyjaśnia znaczenie uznania przez Francję i Wielką Brytanię Komitetu Narodowego Polskiego za reprezentację narodu polskiego
- omawia cele i działalność Związku Walki Czynnej, Związku Strzeleckiego, Towarzystwa „Strzelec”, Polskich Drużyn Strzeleckich, Drużyn Podhalańskich, Drużyn Bartoszewych, Naczelnego Komitetu Narodowego, Polskiej Organizacji Wojskowej

1

- podaje daty wydarzeń: 5 listopada
1916 r. – manifest dwóch cesarzy,
8 stycznia 1918 r. – orędzie prezydenta Thomasa Woodrowa Wilsona,
28 czerwca 1919 r. – traktat wersalski
- poprawnie posługuje się terminami: Tymczasowa Rada Stanu, Rada Regencyjna, Akt 5 listopada
- przedstawia dokonania postaci: Ignacego Paderewskiego, Romana Dmowskiego, J. Piłsudskiego.

2

- przedstawia stosunek państw ententy do sprawy polskiej
- wyjaśnia międzynarodowe uwarunkowania sprawy polskiej
- wskazuje na przełomowe znaczenie dla sprawy polskiej orędzia prezydenta USA Thomasa Woodrowa Wilsona
- wymienia postanowienia traktatu wersalskiego w sprawie polskiej

WYMAGANIA EDUKACYJNE – HISTORIA KLASA III

Dla ucznia z opinią PPP

Wymagania podstawowe(1) na ocenę dostateczną, (może otrzymać ocenę wyższą)

ROZDZIAŁ 1: EUROPA I POLSKA W CZASACH OŚWIECENIA

Uczeń potrafi:

- omówić przyczyny agresji niemieckiej na Polskę
- ukazać bohaterstwo Polaków
- opowiedzieć o tragizmie wojny
- wyjaśnia daty: 1939, 1941. 1944. 1945

1

- poprawnie posługuje się terminami: oświecenie, empiryzm, racjonalizm, deizm, ateizm, klasycyzm, encyklopedyści, wolnomularstwo, masoneria
- przedstawia dokonania postaci: Izaaka Newtona, Karola Monteskiusza, Woltera, Jamesa Watta
- właściwie określa ramy czasowe epoki oświecenia
- wyjaśnia zastosowanie maszyny parowej
- wymienia idee oświecenia i rozpoznaje ich wpływ na naukę, literaturę, filozofię, architekturę sztukę
- charakteryzuje zasadę trójpodziału władzy sformułowaną przez Monteskiusza
- omawia hasła równości społecznej głoszone przez Jeana-Jacques'a Rousseau

1

- podaje rok ogłoszenia Prus królestwem –1701 r.
- poprawnie posługuje się terminami: junkrzy, absolutyzm oświecony
- wymienia najważniejsze reformy przeprowadzone w Rosji, Prusach i Austrii
- wskazuje na mapie Rosję, Prusy i monarchię austriacką
- ocenia znaczenie przeprowadzonych reform dla układu sił w Europie XVIII w.

1

- podaje lata wydarzeń: 1697 r. – koronacja Augusta II Mocnego, 1699 r. – pokój w Karłowicach, 1717 r. – Sejm Niemy, 1763 r. – śmierć Augusta III Sasa
- poprawnie posługuje się terminami: wojna północna, Sejm Niemy
- przedstawia dokonania postaci: Augusta II Mocnego, Augusta III Sasa, Stanisława Leszczyńskiego
- wskazuje na mapie zasięg terytorialny Rzeczypospolitej za panowania Sasów
- charakteryzuje skutki wojny północnej dla Polski
- wymienia przyczyny i przejawy kryzysu państwa polskiego w czasach saskich
- wyjaśnia zmiany położenia międzynarodowego Rzeczypospolitej w XVIII w.

1

- podaje lata wydarzeń: 1764 r. – koronacja Stanisława Augusta Poniatowskiego, 1772 r. – pierwszy rozbiór Polski
- poprawnie posługuje się terminami: Familia, konfederacja barska, sejm rozbiorowy, Rada Nieustająca
- przedstawia rolę postaci: Tadeusza Rejtana, Mikołaja Repnina
- omawia okoliczności elekcji Stanisława Augusta Poniatowskiego
- wskazuje na mapie zmiany terytorialne po pierwszym rozbiórze Polski
- wymienia przyczyny i skutki pierwszego rozbioru

1

- podaje lata wydarzeń: 1765 r. – utworzenie Szkoły Rycerskiej, 1773 r. – powołanie Komisji Edukacji Narodowej
- poprawnie posługuje się terminami: Collegium Nobilium, Szkoła Rycerska, Komisja Edukacji Narodowej, Towarzystwo do Ksiąg Elementarnych, oświecenie stanisławowskie
- przedstawia dokonania postaci: Stanisława Konarskiego, Stanisława Leszczyńskiego, Ignacego Krasickiego, Stanisława Staszica, Hugona Kołłątaja, Bernarda Bellotta zwanego Canalettem, Dominika Merliniego
- rozpoznaje charakterystyczne cechy polskiego oświecenia

- ocenia wkład Stanisława Augusta Poniatowskiego w rozwój polskiego oświecenia
- omawia reformy w szkolnictwie w Rzeczypospolitej w XVIII w.

Rozdział II – CZAS WIELKICH ZMIAN

1

- podaje daty wydarzeń:
4 lipca 1776 r. – ogłoszenie niepodległości Stanów Zjednoczonych Ameryki,
17 września 1787 r. – uchwalenie konstytucji Stanów Zjednoczonych
- poprawnie posługuje się terminami: ustawa stemplowa, “bostońskie picie herbaty”, Kongres Kontynentalny, stany
- przedstawia dokonania postaci: Jerzego Waszyngtona, Tadeusza Kościuszki, Kazimierza Pułaskiego
- uzasadnia oświeceniowy charakter Deklaracji niepodległości Stanów Zjednoczonych
- wymienia przytoczone w Deklaracji niezbywalne prawa przysługujące wszystkim obywatelom
- wyjaśnia zasady funkcjonowania federacji
- omawia przyczyny i skutki wojny o niepodległość USA
- ocenia wkład Polaków w walkę o niepodległość Stanów Zjednoczonych

1

- charakteryzuje problemy społeczne Francji przed wybuchem rewolucji francuskiej
- wymienia główne przyczyny rewolucji
- opisuje najważniejsze zasady ideowe rewolucji francuskiej zawarte w Deklaracji praw człowieka i obywatela

1

- poprawnie posługuje się terminami: Konwent Narodowy, żyrondyści, jakobini, gilotyna, Trybunał Rewolucyjny, dyrektoriat
- omawia rolę Maksymiliana Robespierre'a
- wymienia i ocenia skutki Wielkiej Rewolucji Francuskiej
- wskazuje charakterystyczne cechy dyktatury jakobińskiej

1

- podaje lata wydarzeń: 1788–1792 – obrady Sejmu Wielkiego,
1791 r. – uchwalenie Konstytucji 3 maja, 1793 r. – drugi rozbiór Polski
- poprawnie posługuje się terminami: Sejm Wielki, ustawa o sejmikach, ustawa o miastach królewskich, konfederacja targowicka, drugi rozbiór Polski
- przedstawia dokonania postaci: Stanisława Małachowskiego, Stanisława Augusta Poniatowskiego, Hugona Kołłątaja
- wymienia reformy Sejmu Wielkiego
- omawia postanowienia Konstytucji 3 maja
- wyjaśnia okoliczności zawiązania konfederacji targowickiej i ocenia jej następstwa
- wskazuje na mapie zmiany terytorialne po drugim rozbiórze Rzeczypospolitej

1

- podaje daty wydarzeń:
24 marca 1794 r. – wybuch powstania kościuszkowskiego,
1795 r. – trzeci rozbiór Rzeczypospolitej
- poprawnie posługuje się terminami: naczelnik, insurekcja, Uniwersał połaniecki
- przedstawia dokonania postaci: Tadeusza Kościuszki, Jana Kilińskiego i Jakuba Jasińskiego
- wymienia cele i następstwa powstania kościuszkowskiego
- wskazuje na mapie zmiany terytorialne po trzecim rozbiórze
- rozróżnia wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny upadku Rzeczypospolitej

1

- podaje daty wydarzeń:
1787 r. – uchwalenie konstytucji USA, 1791 r. – Konstytucja 3 maja, 3 września 1791 r. – konstytucja francuska
- poprawnie posługuje się terminami: konstytucja, ustawa zasadnicza, monarchia konstytucyjna
- przedstawia dokonania postaci: Karola Ludwika Monteskiusza i Benjamina Franklina
- wymienia główne instytucje ustrojowe Stanów Zjednoczonych
- wyjaśnia, w jaki sposób konstytucja amerykańska realizowała w praktyce zasadę trójpodziału władzy

- omawia postanowienia Konstytucji 3 maja
- określa prawa, które gwarantowała obywatelom konstytucja francuska
- analizuje podobieństwa i różnice między konstytucją amerykańską, francuską i Konstytucją 3 maja

Rozdział III – EUROPA OD NAPOLEONA DO WIOSNY LUDÓW

1

- podaje lata wydarzeń:
1799 r. – zamach 18 brumaire’a,
1804 r. – koronacja cesarska Napoleona Bonapartego,
1805 r. – bitwa pod Austerlitz,
1812 r. – wyprawa na Moskwę,
1813 r. – bitwa pod Lipskiem
- poprawnie posługuje się terminami: zamach stanu, konsulat, pierwszy konsul, Kodeks Napoleona departament, konkordat, blokada kontynentalna, hegemonia, Związek Reński
- przedstawia dokonania Napoleona Bonapartego
- opisuje zmiany w Europie w okresie napoleońskim w zakresie stosunków społeczno-gospodarczych i politycznych

1

- podaje lata wydarzeń:
1797 r. – powstanie Legionów Polskich we Włoszech,
1807 r. – utworzenie Księstwa Warszawskiego,
1815 r. – likwidacja Księstwa Warszawskiego
- przedstawia dokonania postaci: Jana Henryka Dąbrowskiego, Józefa Wybickiego, księcia Józefa Poniatowskiego
- wyjaśnia okoliczności utworzenia Legionów Polskich i Księstwa Warszawskiego
- opisuje ustroj i terytorium Księstwa Warszawskiego
- ocenia politykę Napoleona wobec sprawy polskiej oraz postawę Polaków wobec Napoleona
- wskazuje na mapie Księstwo Warszawskie, Raszyn

1

- podaje lata wydarzeń: 1814 r. – zwołanie kongresu w Wiedniu, 1815 r. – bitwa pod Waterloo
- poprawnie posługuje się terminami: „tańczący kongres”, restauracja, równowaga europejska, legitymizm, Związek Niemiecki
- przedstawia zasady i postanowienia kongresu wiedeńskiego
- wymienia decyzje kongresu w sprawie polskiej
- wskazuje na mapie Królestwo Polskie, Wielkie Księstwo Poznańskie i Rzeczpospolitą Krakowską

1

- podaje lata wydarzeń:
1769 r. – opatentowanie maszyny parowej, 1837 r. – opatentowanie silnika elektrycznego
- poprawnie posługuje się terminami: rewolucja agrarna, fabryka, rewolucja przemysłowa, industrializacja, urbanizacja, metropolia, kapitałiści, proletariatus
- przedstawia dokonania postaci:
Roberta Fultona, George’a Stephensona, Michaela Faradaya
- określa przyczyny i charakterystyczne cechy rewolucji przemysłowej
- prezentuje przykłady pozytywnych i negatywnych skutków procesu uprzemysłowienia, w tym dla środowiska naturalnego
- wymienia najważniejsze wynalazki i odkrycia XIX w. oraz wyjaśnia następstwa ekonomiczne i społeczne ich zastosowania

1

- podaje rok wydania „Manifestu komunistycznego” – 1848 r.
- poprawnie posługuje się terminami: strajk, konserwatyzm, liberalizm, socjalizm utopijny, socjalizm naukowy, komunizm
- przedstawia okoliczności powstania ruchu robotniczego

- wyjaśnia główne założenia liberalizmu, socjalizmu oraz idei narodowych w Europie w pierwszej połowie XIX w.
- wymienia skutki powstania nowych ideologii

Rozdział IV – ZIEMIE POLSKIE W 1 POŁ. XIX WIEKU

1

- podaje lata wydarzeń:
1815 r. – powstanie Królestwa Polskiego,
1816 r. – założenie Uniwersytetu Warszawskiego,
1828 r. – utworzenie Banku Polskiego
- poprawnie posługuje się terminami: ziemie zabrane, Królestwo Kongresowe, Wielkie Księstwo Poznańskie, Wolne Miasto Kraków, Rada Stanu, Zagłębie Dąbrowskie, Zagłębie Staropolskie, uwłaszczenie, romantyzm
- wskazuje na mapie nowy układ granic państw zaborczych na ziemiach polskich po kongresie wiedeńskim
- charakteryzuje ustrój Królestwa Polskiego
- ocenia osiągnięcia Królestwa Polskiego w gospodarce, kulturze i szkolnictwie

1

- podaje daty wydarzeń: 29/30 listopada 1830 r. – noc listopadowa,
25 stycznia 1831 r. – detronizacja cara
- przedstawia dokonania postaci: Waleriana Łukasińskiego, Wincentego i Bonawentury Niemojowskich, Piotra Wysockiego, Józefa Chłopickiego, Adama Czartoryskiego, Mikołaja I, Emilii Plater
- wymienia przyczyny wybuchu powstania listopadowego
- wskazuje na mapie miejsca walk i zasięg powstania listopadowego

1

- poprawnie posługuje się terminami: Statut organiczny, noc paskiewiczowska, rusyfikacja, Wielka Emigracja, Komitet Narodowy Polski, emisariusze
- przedstawia dokonania postaci: Joachima Lelewela, Adama Jerzego Czartoryskiego, Tadeusza Krępowieckiego, Juliusza Słowackiego, Adama Mickiewicza
- wymienia bezpośrednie i długofalowe skutki powstania listopadowego
- wskazuje na mapie państwa europejskie, do których udawali się Polacy po upadku powstania listopadowego
- przedstawia początki pracy organicznej na ziemiach polskich, wymienia główne założenia oraz najwybitniejszych przedstawicieli tego nurtu

1

- podaje lata wydarzeń:
1846 r. – powstanie krakowskie,
1848 r. – wybuch Wiosny Ludów
- poprawnie posługuje się terminami: serwituty, powstanie wielkopolskie, rabacja
- przedstawia dokonania postaci: Edwarda Dembowskiego, Jana Tysowskiego, Ludwika Mierosławskiego
- prezentuje przyczyny i skutki rabacji galicyjskiej
- omawia działania podejmowane podczas Wiosny Ludów na ziemiach polskich
- charakteryzuje poczynania zaborców wobec mieszkańców ziem dawnej Rzeczypospolitej w okresie Wiosny Ludów
- ocenia postawy Polaków w czasie Wiosny Ludów
- wskazuje na mapie tereny objęte rabacją galicyjską i powstaniem wielkopolskim

Rozdział V – ŚWIAT W 2 POŁ. XIX WIEKU

1

- podaje lata wydarzeń:
1864 r. – wojna Austrii i Prus z Danią,

1867 r. – utworzenie Związku Północnoniemieckiego,
1871 r. – powstanie cesarstwa niemieckiego

(II Rzeszy Niemieckiej)

- przedstawia dokonania postaci: Ottona von Bismarcka, Wilhelma I Hohenzollerna
- omawia koncepcje zjednoczenia Niemiec
- charakteryzuje politykę Prus, zmierzającą do zjednoczenia
- dostrzega podobieństwa i różnice w procesie zjednoczenia Włoch i Niemiec

1

- podaje lata wydarzeń:
1861–1865– wojna secesyjna w USA,
1863 r. – zniesienie niewolnictwa w Stanach Zjednoczonych
- poprawnie posługuje się terminami: Północ, Południe, secesja, demokraci, republikanie
- przedstawia dokonania postaci: Abrahama Lincolna, Jeffersona Daviesa, Roberta Lee
- opisuje przyczyny i skutki wojny secesyjnej w Stanach Zjednoczonych

1

- poprawnie posługuje się terminami: kolonializm, protektorat, dominium
- wskazuje na mapie największe mocarstwa i ich kolonie
- wyjaśnia przyczyny ekspansji kolonialnej
- wymienia kierunki oraz określa zasięg ekspansji kolonialnej państw europejskich w XIX w.
- ocenia pozytywne i negatywne skutki polityki kolonialnej z perspektywy europejskiej oraz z punktu widzenia kolonizowanych społeczności

1

- podaje lata wydarzeń:
1859 r. – ogłoszenie teorii ewolucji Karola Darwina,
1886 r. – odkrycie fal radiowych,
1903 r. – pierwszy lot samolotem
- charakteryzuje dokonania postaci: Karola Darwina, Dmitrija Mendelejewa, Pierre’a Curie i Marii Skłodowskiej-Curie, Ludwika Pasteura, Wilhelma Roentgena, Grahama Bella, Thomasa Alvy Edisona
- wymienia najważniejsze odkrycia i wynalazki drugiej połowy XIX w. oraz początku XX w.
- omawia znaczenie rozpowszechnienia nowych środków transportu
- określa skutki przewrotu technicznego i postępu cywilizacyjnego, w tym dla środowiska naturalnego
- wskazuje na mapie Kanał Sueski i Kanał Panamski

1

- podaje lata wydarzeń: 1848 r. – wprowadzenie powszechnego prawa wyborczego we Francji,
1869 r. – nadanie po raz pierwszy prawa wyborczego kobietom,
1891 r. – ogłoszenie encykliki „Rerum novarum”
- poprawnie posługuje się terminami: społeczeństwo industrialne, I Międzynarodówka, II Międzynarodówka, anarchizm, socjaldemokracja, nacjonalizm, chadecja, solidaryzm społeczny, emancypacja, sufrażystki
- przedstawia dokonania postaci: Włodzimierza Lenina, Eduarda Bernsteina, Leona XIII
- charakteryzuje przyczyny i następstw

1

- podaje lata wydarzeń: 1874 r. – pierwsza wystawa impresjonistów,
1896 r. – pierwsze nowożytnie igrzyska olimpijskie
- poprawnie posługuje się terminami: realizm, naturalizm, impresjonizm, historyzm, secesja, kultura masowa
- przedstawia dokonania postaci: Claude’a Moneta, Pierre’a de Coubertina
- omawia nowe zjawiska kulturowe, w tym narodziny kultury masowej i przemiany obyczajowe

1

- podaje daty wydarzeń: 22 stycznia 1863 r. – wybuch powstania styczniowego,
2 marca 1864 r. – dekret o uwłaszczeniu
- poprawnie posługuje się terminami: Czerwoni, Biali, branka, partie, uwłaszczenie
- przedstawia dokonania postaci: Jarosława Dąbrowskiego, Aleksandra Wielopolskiego, Romualda Traugutta
- omawia przyczyny oraz przebieg powstania styczniowego
- wskazuje na mapie zasięg powstania styczniowego

1

- podaje lata wydarzeń:
1894 r. – utworzenie Hukaty,
1901 r. – strajk we Wrześni • poprawnie posługuje się terminami: rusyfikacja, Kraj Przywiślański, germanizacja, kulturkampf, rugi pruskie, stańczycy, trójlojalizm
- przedstawia dokonania postaci: Michała Drzymały, Hipolita Cegielskiego
- rozróżnia bezpośrednio i długofalowe następstwa powstania styczniowego
- opisuje metody rusyfikacji oraz germanizacji
- charakteryzuje i ocenia zróżnicowane postawy społeczeństwa wobec zaborców
- porównuje możliwości prowadzenia działalności społecznej i rozwoju narodowego w trzech zaborach w drugiej połowie XIX w.

1

- podaje lata wydarzeń: 1
1892r. – powstanie PPS,
1893 r. – powołanie Ligi Narodowej, 1895 r. – utworzenie Stronnictwa Ludowego,
1905 r. – rewolucja w Rosji i na ziemiach polskich
- przedstawia dokonania postaci: Ludwika Waryńskiego, Józefa Piłsudskiego, Ignacego Daszyńskiego, Romana Dmowskiego, Wincentego Witosa
- wymienia partie ruchu socjalistycznego, narodowej demokracji, ruchu ludowego

1

- podaje datę przyznania literackiej Nagrody Nobla dla Henryka Sienkiewicza – 1905 r.
- poprawnie posługuje się terminami: pozytywizm, szkoła krakowska i warszawska, modernizm, Młoda Polska
- porównuje warunki rozwoju kultury narodowej Polaków w trzech zaborach

1

- podaje lata wydarzeń:
1882 r. – powstanie trójprzymierza, 1904 r. – wybuch wojny japońsko-rosyjskiej,
1907 r. – powstanie trójporozumienia
- poprawnie posługuje się terminami: panslawizm, trójprzymierze, państwa centralne, *entente cordiale*, ententa, trójporozumienie, kocioł bałkański
- wymienia główne przyczyny narastania konfliktów pomiędzy mocarstwami europejskimi na przełomie XIX i XX w. oraz lokalizuje je na mapie

1

- podaje daty wydarzeń: 28 czerwca 1914 r. — zamach w Sarajewie,
1916 r. – bitwa pod Verdun,
11 listopada 1918 r. – kapitulacja Niemiec
- poprawnie posługuje się terminami: wojna pozycyjna, gazy bojowe
- charakteryzuje specyfikę działań wojennych ze szczególnym uwzględnieniem nowych środków technicznych
- omawia najważniejsze bitwy lądowe stoczone podczas I wojny światowej
- wymienia państwa walczące w wielkiej wojnie po stronie państw centralnych i po stronie Ententy

1

- podaje daty wydarzeń:
11 listopada 1918 r. – zakończenie I wojny światowej,
28 czerwca 1919 r. – podpisanie traktatu wersalskiego
- omawia znaczenie zawieszenia broni na froncie wschodnim, spowodowanego rewolucją w Rosji
- przedstawia rolę tzw. traktatu brzeskiego dla przebiegu I wojny światowej
- wymienia skutki I wojny światowej

1

- podaje daty wydarzeń:
15 marca 1917 r. – abdykacja cara Mikołaja II,
listopad 1917 r. – przewrót bolszewicki,
1922 r. – utworzenie ZSRR
- poprawnie posługuje się terminami: dwuwładza, bolszewicy, tezy kwietniowe

- przedstawia rolę postaci:
Mikołaja II, Włodzimierza Lenina
- wyjaśnia polityczne i społeczno-gospodarcze przyczyny wybuchu rewolucji w Rosji w 1917 r.
- omawia okoliczności przejęcia przez bolszewików władzy w Rosji
- opisuje bezpośrednie następstwa rewolucji lutowej i październikowej dla Rosji oraz Europy
- charakteryzuje reakcję Europy na wydarzenia w Rosji

1

- podaje lata wydarzeń:
1908 r. – powołanie Związku Walki Czynnej,
1914 r. – utworzenie Legionów Polskich,
1917 r. – powstanie Błękitnej Armii we Francji
- przedstawia dokonania postaci: Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego
- poprawnie posługuje się terminami: orientacja prorosyjska, orientacja proaustriacka, Kompania Kadrowa, kryzys przysięgowy
- charakteryzuje stosunek państw zaborczych do sprawy utworzenia armii polskiej
- opisuje poglądy zwolenników różnych polskich orientacji politycznych
- ocenia wysiłek zbrojny Polaków

1

- podaje daty wydarzeń: 5 listopada
1916 r. – manifest dwóch cesarzy,
8 stycznia 1918 r. – orędzie prezydenta Thomasa Woodrowa Wilsona,
28 czerwca 1919 r. – traktat wersalski
- poprawnie posługuje się terminami: Tymczasowa Rada Stanu, Rada Regencyjna, Akt 5 listopada
- przedstawia dokonania postaci: Ignacego Paderewskiego, Romana Dmowskiego, J. Piłsudskiego.